

חוק-יסוד: נשיא המדינה¹

1. **מעמד** בראש המדינה עומד נשיא.
2. **מקום המושב** מקום מושבו של נשיא המדינה הוא ירושלים.
3. **בחירה ותקופת כהונה (תיקונים מס' 2 ו-5)** (א) נשיא המדינה נבחר על ידי הכנסת לשבע שנים; תקופת כהונתו תיחשב לפי הלוח העברי.
(ב) נשיא המדינה יכהן תקופת כהונה אחת בלבד.
4. **כשירות² (תיקון מס' 5)** כל אזרח ישראלי שהוא תושב ישראל כשיר להיות מועמד לכהונת נשיא המדינה.
5. **מועד הבחירה (תיקון מס' 8)** בחירת נשיא המדינה תיערך לא מוקדם מתשעים יום ולא יאוחר משלושים יום לפני תום תקופת כהונתו של הנשיא המכהן; נתפנה מקומו של נשיא המדינה לפני תום תקופת כהונתו, תיערך הבחירה תוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שנתפנה מקומו; יושב ראש הכנסת, בהתייעצות עם הסגנים, יקבע את יום הבחירה ויודיע עליו בכתב לכל חברי הכנסת לפחות שלושה שבועות מראש; חל מועד הבחירה שלא בזמן אחד הכנסים של הכנסת, יכנס יושב ראש הכנסת את הכנסת לשם בחירת נשיא המדינה.

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 118; תיקון מס' 1 - ס"ח התשכ"ט, עמ' 98; תיקון מס' 2 - ס"ח התשכ"ט, עמ' 226; תיקון מס' 3 - ס"ח התשנ"ו, עמ' 234; תיקון מס' 5 (צ"ל 4) - ס"ח התשנ"ט, עמ' 36; תיקון מס' 6 (צ"ל 5) - ס"ח התשס"ב, עמ' 2; תיקון מס' 6 - ס"ח התשס"ג, עמ' 524; תיקון מס' 7 - ס"ח התשס"ג, עמ' 524; תיקון מס' 8 - ס"ח התשע"ג, עמ' 87; תיקון מס' 9 - ס"ח התשע"ד, עמ' 32; תיקון מס' 10 - ס"ח התשע"ד, עמ' 554.

² סעיף 5 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981, מסדיר מסירת מידע לרשויות ולבעלי תפקידים, ומתיר, כאמור בתוספת הראשונה, מסירת מידע לפי דרישה: "יושב ראש הכנסת - לענין בחירת נשיא המדינה, וועדת הכנסת - לענין מינוי מבקר המדינה."

- הצעת מועמדים (תיקון מס' 8)** .6 (א) (1) הצעת מועמד לנשיא המדינה תוגש בכתב ליושב ראש הכנסת, בצירוף הסכמת המועמד בכתב, ביום הארבעה-עשר שלפני יום הבחירה; חבר הכנסת לא ישתף עצמו בהצעה של יותר ממועמד אחד.
- (2) מי שעשרה חברי הכנסת לפחות הציעו את מועמדותו יהיה מועמד לנשיא המדינה, אלא אם כן פחת מספר המציעים מעשרה בשל מחיקת שם של חבר הכנסת כאמור בפסקה (3).
- (3) שיתף עצמו חבר הכנסת בהצעה של יותר ממועמד אחד, יימחק שמו של חבר הכנסת מרשימת המציעים של כל המועמדים שהציע; פחת מספר המציעים של מועמד מעשרה בשל מחיקת שם מרשימת המציעים, רשאי חבר הכנסת שלא שיתף עצמו באף הצעה לצרף את שמו לרשימת המציעים של אותו מועמד, לא יאוחר משמונה ימים לפני יום הבחירה.
- (ב) יושב ראש הכנסת יודיע לכל חברי הכנסת בכתב, לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירה, על כל מועמד שהוצע ועל שמות חברי הכנסת שהציעוהו, ויכריז על המועמדים בפתיחת ישיבת הבחירה.
- הצבעה** .7 בחירת נשיא המדינה תהיה בהצבעה חשאית בישיבת הכנסת שנועדה לענין זה בלבד.

8. **בחירה ברוב קולות (תיקונים מס' 7 ו-9)**
- (א) היו שני מועמדים או יותר, המועמד שקיבל קולותיהם של רוב חברי הכנסת - הוא הנבחר; לא קיבל מועמד רוב כזה, מצביעים שנית; בהצבעה השנייה יועמדו לבחירה רק שני המועמדים שקיבלו את קולותיהם של מספר חברי הכנסת הגדול ביותר בהצבעה הראשונה; המועמד שקיבל בהצבעה השנייה את רוב הקולות של חברי הכנסת המשתתפים בהצבעה ומצביעים בעד אחד המועמדים - הוא הנבחר; קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה, חוזרים על ההצבעה.
- (ב) היה מועמד אחד בלבד, תהיה ההצבעה בעדו או נגדו והוא יהיה הנבחר אם מספר הקולות שניתנו בעדו עלה על מספר הקולות שניתנו נגדו; היה מספר הקולות שניתנו בעדו שווה למספר הקולות שניתנו נגדו, מצביעים שנית.
- (ג) לא נבחר נשיא לפי סעיף קטן (ב), תיערך בחירה חוזרת בתוך שלושים ימים מיום ההצבעה לפי הוראות סעיפים 5 עד 7 וסעיף זה, ואולם הצעת המועמד לפי סעיף 6(א) תוגש לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירה.
9. **הצהרת אמונים**
- הנשיא הנבחר יצהיר ויחתום בפני הכנסת הצהרת אמונים זו:
 "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה ולמלא באמונה את תפקידי כנשיא המדינה".
10. **מתן ההצהרה ותחילת הכהונה (תיקון מס' 5)**
- (א) הנשיא הנבחר יצהיר אמונים, בתום תקופת כהונתו של הנשיא הקודם או סמוך ככל האפשר לפני כן, ויתחיל לכהן בתום תקופת כהונתו של הנשיא הקודם.
- (ב) נתפנה מקומו של נשיא המדינה לפני תום תקופת כהונתו, יצהיר הנשיא הנבחר אמונים סמוך, ככל האפשר, לאחר בחירתו, ויתחיל לכהן מעת שהצהיר.

- תפקידים
וסמכויות
(תיקונים
מס' 3 ו-6)
11. (א) נשיא המדינה -
- (1) יחתום על כל חוק חוץ מחוקים הנוגעים לסמכויותיו;
- (2) ימלא את התפקידים שיוחדו לו בחוק-יסוד: הממשלה;
- (3) יקבל מן הממשלה דין וחשבון על ישיבותיה;
- (4) יאמין את הנציגים הדיפלומטיים של המדינה, יקבל האמנות של נציגים דיפלומטיים שמדינות חוץ שיגרו לישראל, יסמך את הנציגים הקונסולריים של המדינה ויקיים מינויים של נציגים קונסולריים שמדינות חוץ שיגרו לישראל;
- (5) יחתום על אמנות עם מדינות חוץ שאושרו על ידי הכנסת;
- (6) ימלא כל תפקיד שיוחד לו בחוק בקשר למינוי שופטים ונושאי משרות אחרים ולהעברתם מכהונתם.
- (ב) לנשיא המדינה נתונה הסמכות לחון עבריינים ולהקל בעונשים על ידי הפחתתם או המרתם¹.
- (ג) נשיא המדינה ימלא כל תפקיד אחר ונתונה לו כל סמכות אחרת שיוחדו לו בחוק.

¹ ר' גם סעיף 18 לחוק המירשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981, המסמך את נשיא המדינה לקצר או לבטל תקופת התיישנות על הרשעה וכו'.

חתימתו של נשיא המדינה על מסמך רשמי טעונה חתימת קיום של ראש הממשלה או של שר אחר שהחליטה עליו הממשלה², זולת מסמך הקשור בכינון הממשלה או בפיזור הכנסת³.

חתימת קיום¹
(תיקונים מס'
6-13)

13. **חסינות במילוי תפקיד** (א) לא יתן נשיא המדינה את הדין לפני כל בית משפט או בית דין בשל דבר הקשור בתפקידו או בסמכויותיו, ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית בשל דבר כזה.

(ב) נשיא המדינה אינו חייב להגיד בעדות דבר שנודע לו במילוי תפקידו כנשיא המדינה.

(ג) חסינותו של נשיא המדינה לפי סעיף זה תעמוד לו גם לאחר שחדל מהיות נשיא המדינה.

¹ הנשיאה ביניש: "סמכות החנינה אכן נמסרה לנשיא המדינה והוא בעל הסמכות העיקרי. שר המשפטים ממלא תפקיד חשוב בהליך החנינה, אולם עליו להפעיל את שיקול דעתו בכפוף לכך שהסמכות הראשית נמסרה לנשיא. אמנם, שיקול הדעת של שר המשפטים אינו מוגבל לאימות החתימה או לזיכרון ההתנתות העובדתית הנחוצה להכרעת הנשיא שלמה, אך אין זה אומר שאין עליו כל מגבלה. האפשרות העומדת לשר המשפטים לסרב לצרף את חתימת הקיום צריכה להישמר למקרים חריגים ויוצאי דופן. בדרך כלל יהיה זה רק כאשר השר משוכנע כי החלטת הנשיא הושפעה משיקולים זרים או שהיא ניתנה בחוסר תום לב או שנפל בה פגם מהותי היורד לשורש ההחלטה... אין לזנוח את העיקרון לפיו אין סמכות שלטונית שאינה כפופה לבקרה, לרבות כאשר מדובר בסמכויות הנתונות לנשיא המדינה. עיקרון זה מחייב מתן שיקול דעת לשר המשפטים אם לצרף את חתימת הקיום להחלטת חנינה או הקלה בעונש של הנשיא, באופן שמאפשר בקרה פרלמנטרית ושיפוטית על הפעלת סמכות החנינה. בקרה זו, כפי שצוין לעיל, ראוי שתופעל במתינות ובהתחשב בטיבה של סמכות החנינה ובמעמדו הרם של נשיא המדינה, שהוא בעל הסמכות." (דנג"ץ 219/09 שר המשפטים נ' ניר זוהר).

² החלטות הממשלה בדבר הסמכת שרים לחתום חתימת קיום (שר החוץ ושר המשפטים) - י"פ התש"ט, עמ' 248; לפי החלטת הממשלה מספר 4882 מיום 8.7.2012 (לא פורסמה), שר המשפטים הוא השר המוסמך לקיים בחתימתו מסמך רשמי החתום בידי הנשיא בעניין חנינה והקלה בעונש לפי סעיף 11(ב) לחוק היסוד, ובעניין סמכות הנשיא לפי סעיף 18 לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים.

³ המילים "בכינון הממשלה או" התווספו ביום הבחירות לכנסת ה-16.

14. **חסינות בפני דין פלילי**
נשיא המדינה לא יובא לדין פלילי; התקופה שבה נמנעת, מכוח סעיף זה, הבאתו של נשיא המדינה לדין בשל עבירה, לא תבוא במנין תקופת ההתיישנות של אותה עבירה.¹
15. **עדות**
נדרש נשיא המדינה למסור עדות, תיגבה העדות במקום ובמועד שייקבעו על דעת נשיא המדינה.
16. **משכורת ותשלומים אחרים (תיקון מס' 1)**
משכורתו של נשיא המדינה ותשלומים אחרים שישולמו לו בתקופת כהונתו, ייקבעו על ידי החלטת הכנסת, והיא רשאית להסמיך לכך את ועדת הכספים; החלטות לפי סעיף זה יפורסמו ברשומות.
17. **ייחוד הכהונה**
(א) לא יכהן נשיא המדינה במשרה ולא ימלא תפקיד, זולת משרתו ותפקידו כנשיא המדינה, אלא על דעת ועדת הכנסת.
(ב) נשיא המדינה פטור מכל שירות חובה.
18. **יציאה לחו"ל**
לא יצא נשיא את גבולות המדינה אלא על דעת הממשלה.
19. **התפטרות (תיקון מס' 10)**
נשיא המדינה רשאי להתפטר מכהונתו על ידי הגשת כתב התפטרות ליושב ראש הכנסת; כתב ההתפטרות אינו טעון חתימת קיום; מקומו של נשיא המדינה יתפנה לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי יושב ראש הכנסת.

¹ בג"ץ 962/07 לירן נ' היועמ"ש והנשיא קצב - "החסינות הדיונית הנתונה לנשיא המדינה חלה על שלב הגשת כתב האישום וההעמדה לדין ועל שלבי ההליך הפלילי שבעקבותיהם. היא אינה מתפרשת על פעולות הקודמות להגשת אישום והעמדה לדין שנועדו לבדוק חשדות ותלונות פליליים במסגרת חקירה פלילית, ובהן הליך שימוע שנועד לאפשר לנחקר להציג את גרסת הגנתו בטרם יוחלט אם יש מקום להגיש כתב אישום בעניינו. פרשנות זו של החסינות הדיונית הנתונה לנשיא הולמת את האיזון הראוי בין ערך השמירה על כבודו של מוסד הנשיאות לבין ערך שלטון החוק ושוויון כל אזרח בפני החוק."

**העברת הנשיא 20.
מכהונתו**

- (א) הכנסת רשאית, בהחלטה, להעביר את נשיא המדינה מכהונתו, אם קבעה כי אין הוא ראוי לכהונתו מחמת התנהגות שאינה הולמת את מעמדו כנשיא המדינה.
- (ב) הכנסת לא תעביר את נשיא המדינה מכהונתו, אלא עקב קובלנה שהובאה לפני ועדת הכנסת על ידי עשרים, לפחות, מחברי הכנסת ולפי הצעת ועדת הכנסת שנתקבלה ברוב של שלושה רבעים מחברי הועדה; החלטת הכנסת על העברת הנשיא מכהונתו טעונה אף היא רוב של שלושה רבעים מחבריה.
- (ג) ועדת הכנסת לא תציע להעביר את נשיא המדינה מכהונתו, אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות לסתור את הקובלנה לפי נוהל שקבעה הועדה באישור הכנסת; והכנסת לא תחליט להעביר את נשיא המדינה מכהונתו אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את דברו לפי נוהל שקבעה ועדת הכנסת באישור הכנסת.
- (ד) נשיא המדינה רשאי להיות מיוצג בפני ועדת הכנסת ובפני הכנסת על ידי בא כוחו, ובלבד שחבר הכנסת לא ישמש בא כוח הנשיא; ועדת הכנסת והכנסת רשאיות להזמין את נשיא המדינה להיות נוכח בעת הדיונים לפי סעיף זה.
- (ה) דיוני הכנסת לפי סעיף זה ייערכו בישיבה שנועדה לענין זה בלבד או בישיבות סמוכות זו לזו שנועדו כאמור; הדיון יתחיל לא יאוחר מעשרים יום אחרי החלטת ועדת הכנסת; על מועד תחילתו יודיע יושב ראש הכנסת לכל חברי הכנסת בכתב לפחות עשרה ימים מראש; חל תחילת הדיון שלא בזמן אחד הכנסים של הכנסת, יכנס יושב ראש הכנסת את הכנסת לשם קיום הדיון.

הכנסת רשאית, בהחלטה שנתקבלה ברוב חבריה, לקבוע כי מטעמי בריאות נבצר מנשיא המדינה, דרך קבע, למלא תפקידו.	(א)	.21	התפנות המשרה מטעמי בריאות
הכנסת לא תקבל החלטה כאמור אלא לפי הצעת ועדת הכנסת שנתקבלה ברוב של שני שלישים מחבריה על יסוד חוות דעת רפואית שניתנה על פי כללים שקבעה הועדה.	(ב)		
החליטה הכנסת כאמור, יתפנה מקומו של נשיא המדינה מיום ההחלטה.	(ג)		
נשיא המדינה יפסיק זמנית למלא תפקידו ולהשתמש בסמכויותיו -	(א)	.22	הפסקה זמנית (תיקון מס' 6)
(1) אם יצא את גבולות המדינה - משיצא עד ששב;			
(2) ¹ אם הודיע לועדת הכנסת כי נבצר ממנו, דרך ארעי, למלא תפקידו, וועדת הכנסת אישרה הודעתו ברוב קולות - מאישור ההודעה עד תום התקופה שקבעה הועדה בהחלטתה או עד שהודיע נשיא המדינה לועדת הכנסת שלא נבצר עוד ממנו למלא תפקידו, הכל לפי המוקדם יותר;			

¹ הודעה על כהונת יושבת ראש הכנסת כממלאת מקום נשיא המדינה לפי סעיף 22(א)(2), ביום 13.9.06 והחל ביום 25.1.07, פורסמה ב"פ התשס"ז, עמ' 1570, עמ' 2624 ועמ' 3632.

(3) אם החליטה ועדת הכנסת ברוב של שני שלישים מחבריה על יסוד חוות דעת רפואית שניתנה על פי כללים שקבעה הועדה, כי מטעמי בריאות נבצר מנשיא המדינה, דרך ארעי, למלא תפקידו - מקבלת ההחלטה עד תום התקופה שקבעה הועדה בהחלטתה או עד שהחליטה כי לא נבצר עוד מן הנשיא למלא תפקידו.

(ב) ועדת הכנסת לא תקבע, לפי סעיף קטן (א)2 או (3), תקופה העולה על שלושה חדשים; היא רשאית להאריכה, ברציפות, ללא יותר משלושה חדשים נוספים; הארכת התקופה למעלה מזה טעונה החלטת הכנסת שנתקבלה ברוב חברי הכנסת על פי הצעת ועדת הכנסת.

נשיא בפועל וממלא מקום נשיא 23. (א)1 נתפנה מקומו של נשיא המדינה וכל עוד נשיא המדינה החדש לא התחיל לכהן, יכהן יושב ראש הכנסת כנשיא המדינה בפועל.

(ב) בתקופה שנשיא המדינה הפסיק זמנית למלא תפקידו ולהשתמש בסמכויותיו יכהן יושב ראש הכנסת כממלא מקום נשיא המדינה.

(ג) בכהונתו כנשיא המדינה בפועל או כממלא מקום נשיא המדינה ימלא יושב ראש הכנסת את התפקידים המוטלים על נשיא המדינה בחוק וישתמש בסמכויות הנתונות לנשיא המדינה לפי החוק.

הודעות ברשומות 24. (א) על אלה יפרסם יושב ראש הכנסת הודעה ברשומות -

¹ (א) הודעה על כהונת יושבת ראש הכנסת כנשיאת המדינה בפועל, החל ביום 1.7.07 - י"ז התשס"ז, עמ' 3632. (ב) סעיף 6(ד) לתקנון הכנסת: בכהונתו כנשיא המדינה בפועל כאמור בסעיף 23(א) לחוק-יסוד: נשיא המדינה, לא ינהל יושב ראש הכנסת את ישיבות הכנסת, אלא אם כן החליטה ועדת הכנסת אחרת.

¹(1) על תחילת כהונתו של נשיא המדינה;

²(2) על התפנות מקומו של נשיא המדינה;

(3) על תחילתה של כהונת יושב ראש הכנסת כממלא מקום של נשיא המדינה, וסיום כהונה זו, לפי סעיף 22(א)(2) או (3).

(ב) על יציאת נשיא המדינה את גבולות המדינה ועל שובו יפרסם ראש הממשלה הודעה ברשומות.

יציבות החוק 25. על אף האמור בכל דין אחר אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים.

ביטול 26. (א) בטלים -

(1) סעיפים 2(ג), 6 ו-7 לחוק המעבר, תשי"ט-1949;

(2) חוק כהונת נשיא המדינה, תשי"ב-1951.

(ב) החוק לקביעת משכורתם של נשיא המדינה, חברי הממשלה והרבנים הראשיים לישראל, תשי"א-1950, לא יחול עוד על משכורתו של נשיא המדינה או על התשלומים המגיעים לו או לשאיריו.

הוראות מעבר 27. נשיא המדינה שנבחר על ידי הכנסת ביום כ"ז באייר תשכ"ג (21 במאי 1963), רואים אותו כאילו נבחר לפי חוק זה וכמכהן לפיו.

¹ הודעה על תחילת כהונתו של נשיא המדינה ראובן ריבלין ביום 28.7.14 - י"פ התשע"ד, עמ' 7594; הודעה על תחילת כהונתו של נשיא המדינה שמעון פרס ביום 15.7.07 - י"פ התשס"ז, עמ' 3916.

² הודעה על התפנות מקומו של נשיא המדינה - י"פ התשס"ז, עמ' 3632.

החלטת הכנסת

בדבר נוהל לפי סעיף 20(ג) לחוק-יסוד: נשיא המדינה¹

1. הוגשה לוועדת הכנסת קובלנה כאמור בסעיף 20(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה, תועבר הקובלנה ללא דיחוי לנשיא המדינה, יחד עם כל חומר שצורף לקובלנה; הקובלנה תהיה מנומקת.
2. יושב ראש ועדת הכנסת יקבע את המועד לישיבת הוועדה שבה תידון הקובלנה, בתיאום עם נשיא המדינה, בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבועיים מיום שהקובלנה הועברה לנשיא.
3. ועדת הכנסת רשאית, מטעמים מיוחדים, לקבוע מועד מאוחר יותר מהמועד האמור בסעיף 2, אם ביקשו זאת נשיא המדינה או לפחות שליש מחברי הכנסת שהגישו את הקובלנה.
4. על הדיון בוועדת הכנסת והצבעת חברי הוועדה יחולו הוראות סעיף 101א(ג), (ה) ו-(ו) לתקנון הכנסת, בשינויים המחויבים.
5. ועדת הכנסת רשאית להזמין לדיון את היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, בשים לב למהות ההתנהגות שלגביה נטען כי אינה הולמת את מעמדו של נשיא המדינה.
6. יושב ראש הכנסת יודיע לנשיא המדינה בכתב על מועד תחילת הדיון בכנסת לפחות עשרה ימים מראש.
7. זהו סדר הדיון בכנסת:
  - (1) הדיון בכנסת ייפתח על ידי יושב ראש ועדת הכנסת או חבר הוועדה שמונה על ידיו, אשר יביא בפני הכנסת את הצעת ועדת הכנסת;
  - (2) לאחר דברי יושב ראש הוועדה תינתן הזדמנות לנשיא המדינה להביא את דברו, ורשאי הוא לבקש כי במקומו ידבר בא כוח אחד מטעמו;
  - (3) לאחר דברי הנשיא או בא כוחו יתקיים דיון אישי ובסופו תצביע הכנסת על הצעת ועדת הכנסת להעביר את הנשיא מכהונתו.
8. דיוני הכנסת ייערכו בישיבה שנועדה לעניין זה בלבד, או בישיבות סמוכות זו לזו שנועדו כאמור, ויסתיימו בתוך שבוע; ועדת הכנסת תקבע את מסגרת הדיון וזמן הדיבור שינתן לכל דובר.
9. ההצבעה בוועדת הכנסת ובכנסת תהיה גלויה.

¹ מיום י"א בשבט התשס"ז - 30 בינואר 2007.